

ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΟΥΡΚΟΥΛΑ

Μια βαλκανική νάρκη στην καρδιά της Ευρώπης

Ορισμένοι αισιόδοξοι παρατηρητές των εξελίξεων στη Βοσνία & Ερζεγοβίνη ήλπιζαν ότι οι πρόσφατες γενικές εκλογές θα αποτελούσαν την απαρχή μιας πορείας συμφιλίωσης ώστε να υλοποιηθούν οι ζωτικές συνταγματικές μεταρρυθμίσεις και η χώρα να καταστεί βιώσιμη.

Το ισχύον Σύνταγμα της Βοσνίας, που αποτελεί παράρτημα της Συμφωνίας Ειρήνης του Ντέιτον, θεωρείται ως το πλέον πολύπλοκο πολιτικό σύστημα στον κόσμο. Χαρακτηρίζεται από δαιδαλώδεις διαδικασίες λήψης αποφάσεων που τις περισσότερες φορές απαιτούν συμφωνία και των τριών συνταγματικά αναγνωρισμένων εθνοτήτων: των Βόσνιων-Μουσουλμάνων, των Βόσνιων-Κροατών και των Βόσνιων-Σέρβων.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι με την παρούσα συνταγματική δομή, που επιβλήθηκε προκειμένου να σταματήσει η αιματοχυσία του εμφυλίου πολέμου το 1992-1995, η χώρα όχι μόνο δεν μπορεί να ελπίζει σε ένα ευρωπαϊκό μέλλον αλλά δεν μπορεί καν να προχωρήσει στην οικονομική και κοινωνική της ανέλιξη.

Η διεθνής κοινότητα, οι ΗΠΑ και η Ευρωπαϊκή Ένωση, έχουν επενδύσει τεράστιες προσπάθειες, οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους, για να βοηθήσουν στην εμπέδωση της ειρήνης. Η Συνθήκη Ειρήνης του Ντέιτον προέβλεπε ότι ένας ύπατος εκπρόσωπος της διεθνούς κοινότητας θα διαθέτει αυξημένες εξουσίες να επιβάλει ή να καταργεί νόμους ή ακόμα και να απομακρύνει εκλεγμένους πολιτικούς εκπροσώπους αν κρίνει ότι απειλείται η ειρήνη.

Στο διάστημα των 30 σχεδόν χρόνων από το τέλος του πολέμου έχουν γίνει πολύ σημαντικά βήματα για την απόδοση δικαιοσύνης και την καταδική όσων διέπραξαν εγκλήματα πολέμου από όλα τα εμπόλεμα μέρη. Η απονομή δικαιοσύνης είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την ειρήνη.

Δυστυχώς η διεθνής κοινότητα δεν ήταν το ίδιο αποτελεσματική στο άλλο εξίσου σημαντικό σκέλος της εμπέδωσης της ειρήνης, στη συμφιλίωση. Μπορεί οι αποικιοκρατικές σχεδόν εξουσίες του ύπατου εκπροσώπου να ήταν μια αναγκαία ασφαλιστική δικλίδα τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια. Είναι όμως εξόχως προβληματικό ότι αυτές οι τελικά αντιδημοκρατικές εξουσίες συνεχίζουν να υπάρχουν τόσες δεκαετίες μετά το τέλος του πολέμου και μάλιστα να ασκούνται από τον ύπατο εκπρόσωπο με τρόπο προκλητικό και αντιπαραγωγικό. Η αποτυχία της συμφιλίωσης βαρύνει πρωτίστως τους πολιτικούς εκπροσώπους των τριών εθνοτήτων, οι οποίοι δεν χάνουν ευκαιρία να αξιοποιήσουν τα εθνικιστικά αντανάκλαστικά της εκλογικής τους πελατείας. Υπάρχουν όμως πολιτικές ευθύνες και για τους χειρισμούς του ύπατου εκπροσώπου, τόσο του σημερινού όσο και ορισμένων προκατόχων του. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχουν καταβάλει συστηματικές προσπάθειες για να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις κατάργησης του ύπατου εκπροσώπου και της απόδοσης της πλήρους κυριαρχίας στη Βοσνία & Ερζεγοβίνη.

Σήμερα, μετά τις εκλογές, ο γόρδιος δεσμός της Βοσνίας μοιάζει ακόμα πιο δυσπερίλυτος. Η κατάσταση στη Βοσνία είναι τόσο πολύπλοκη που πολλοί προτιμούν απλώς να αγνοούν το πρόβλημα. Δυστυχώς για εμάς, για την Ευρώπη και για τη χώρα μας, με τον ίδιο τρόπο που ο γόρδιος δεσμός έδενε το άρμα του βασιλιά Γόρδιου, πατέρα του Μίδα, δένει και την κατάσταση της Βοσνίας με τη σταθερότητα και την ειρήνη στην Ευρώπη. Μια νέα πολεμική έκρηξη στη γειτονιά μας θα είχε απρόβλεπτες συνέπειες, ιδίως στο σημερινό ρευστό διεθνές περιβάλλον.

Ο Δημήτρης Κούρκουλας είναι ειδικός σύμβουλος του ΕΛΙΑΜΕΠ. Διετέλεσε πρέσβης της ΕΕ στη Βοσνία & Ερζεγοβίνη (2006-2010) και υφυπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας (2012-2015).